

ВПЛИВ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ВИБІР СТРАТЕГІЇ ПОВЕДІНКИ В КОНФЛІКТІ

Резюме

Метою дослідження є вивчення впливу емоційного інтелекту осіб юнацького віку на вибір стратегії поведінки в конфлікті. Актуальність дослідження визначено сьогоденням, соціально-політичною ситуацією як в Україні так і цілому світі. Застосовано такі **методи** психодіагностичного дослідження: методика діагностики емоційного інтелекту Н. Холла; опитувальник Томаса-Кілмена «Визначення типу поведінки особистості у конфліктній ситуації», тест «Самооцінка конфліктності» В. Ряховського та тест соціального самоконтролю М. Снайдера (в адаптації А. Рукавишнікова та М. Соколової). **Результати.** В ході емпіричного дослідження було встановлено, що у майже половини респондентів було виявлено низький рівень емоційного інтелекту. Досліджуючи складові емоційного інтелекту було визначено, що у здобувачів є проблеми із управлінням своїми емоціями та самомотивацією, а найкраще розвинені емоційна обізнаність та емпатія. В той же час, було встановлено той факт, що за результатами опитувальника Томаса-Кілмена «Визначення типу поведінки особистості у конфліктній ситуації», більшість респондентів використовують стратегії уникнення та компромісу. Спираючись на результати методики «Самооцінка конфліктності» В. Ряховського було визначено, що у більшій частині респондентів (60,0%) слабо виражена конфліктність. В той же час, у чверті (25,0%) респондентів виявлено виражену або високо виражену конфліктність. Також було визначено, що за результатами тесту соціального самоконтролю М. Снайдера (в адаптації А. Рукавишнікова та М. Соколової) більша половина (56,6%) респондентів мають середній рівень соціального самоконтролю. **Висновки.** За результатами статистичної обробки даних було визначено існування додатного кореляційного зв'язку між рівнем емоційного інтелекту та стратегією поведінки в конфлікті «співробітництво» ($p \leq 0,01$), стратегією «компроміс» ($p \leq 0,05$) та від'ємного кореляційного зв'язку зі стилем «уникнення» ($p \leq 0,01$). Також було виявлено існування додатних кореляційних зв'язків між такими компонентами емоційного інтелекту, як «самотивація» та «управління своїми емоціями» зі стратегією поведінки в конфлікті «співробітництво» ($p \leq 0,05$), «емоційна обізнаність» та «розпізнання емоцій інших людей» зі стратегією «компроміс» ($p \leq 0,05$), «емоційна обізнаність» зі стратегією «співробітництво» та «емпатія» зі стратегією «компроміс» ($p \leq 0,01$). Виявлено від'ємні кореляційні зв'язки між «емоційною обізнаністю», «управління власними емоціями» та стратегією «уникнення» ($p \leq 0,01$), між «розпізнанням емоцій інших людей» та стратегією «суперництва» ($p \leq 0,01$), між емпатією на «суперництвом» ($p \leq 0,01$). Таким чином, зроблено висновок, про вплив емоційного інтелекту на вибір стратегії поведінки в конфлікті у осіб юнацького віку.

Ключові слова: емоційний інтелект; конфлікт; особливості конфліктної поведінки; стратегії поведінки в конфлікті; юнацький вік

Вступ. Проблема вибору стратегії поведінки у конфлікті, зокрема серед осіб юнацького віку, стає дедалі привабливішим об'єктом щодо психологічних досліджень у контексті сучасної соціально-політичної ситуації у світі: кількість і напруженість конфліктів у різних сферах суспільної взаємодії продовжують зростати, а забезпечення соціальної згоди лежить у побудові конструктивного діалогу культур, держав, соціальних груп та окремих осіб. В цих умовах юна особистість, володіючи тим чи іншим образом себе, вибирає деяку стратегію поведінки в конфліктній ситуації, керуючись зокрема здатністю розуміти і керувати емоціями. Нездатність розуміти свої емоції та емоції інших людей, правильно оцінювати реакції оточуючих, і навіть невміння регулювати власні емоції під час прийняття рішень призводять до багатьох життєвих

невдач, що вимагає своєчасного виявлення будь-яких труднощів у цій сфері, і навіть корекції (Проскурка, Бондар, & Синчук, 2020).

Розвиток і вдосконалення емоційного інтелекту у осіб юнацького віку дозволить покращити розуміння емоційної ситуації як усередині себе, так і навколо, адже це потужний інструмент формування гармонійних відносин з оточуючими. Це наводить на думку, що особистість з високим емоційним інтелектом повинна справлятися з труднощами досить ефективно.

Все вище зазначене наголошує на необхідності дослідження впливу емоційного інтелекту осіб юнацького віку на вибір стратегій поведінки в конфлікті та шляхів подальшого розвитку емоційного інтелекту.

У зарубіжній та вітчизняній психології можна спостерігати зростання інтересу до вивчення емоційного інтелекту як конструкту, який забезпечує здатність вибудовувати міжособистісні взаємини на основі розуміння як власних емоцій та почуттів, так і емоцій та почуттів оточуючих. Дослідженням емоційного інтелекту та його компонентів присвячували свої праці українські науковці: О. Бантишева, О. Власова, С. Дерев'яно, В. Зарицька, Н. Коврига, О. Лящ, І. Матійків, Е. Носенко, М. Шпак, та ін. автори (Бантишева, 2015).

Різні аспекти феномена емоційного інтелекту активно розглядалися у роботах зарубіжних дослідників: С. Андерсон, Р. Бар-Он, Х. Вайзінгер, Д. Гоулман, Ф. Дін, Д. Карузо, Р. Купер, Д. Люсін, Дж. Мейер, А. Саваф, П. Селовей, Дж. Сіаррок, Н. Холл та ін. (Дерев'яно, 2008).

У психологічній науці інтерес до конфлікту та стратегій поведінки в конфлікті виявили зарубіжні вчені Р. Блейк, М. Ейвнема, Р. Мертон, Дж. Моутон, Д. Скотт, Д. Смелсер, К. Томас; українські науковці Л. Долинська, Л. Карамушка, Г. Ложкін, М. Пірен, Н. Пов'якель та ін. (Джелалі, 2006).

Таким чином, теоретичне та практичне вивчення впливу емоційного інтелекту осіб юнацького віку на поведінку в конфлікті є актуальним за рахунок поглиблення наукових знань щодо особливостей конфліктної поведінки в юнацькому віці та окреслення шляхів розвитку емоційного інтелекту як здатності до прояву конструктивних форм поведінки в конфлікті.

Мета статті полягає у висвітленні особливостей впливу емоційного інтелекту осіб юнацького віку на вибір стратегії поведінки в конфлікті.

З метою доведення впливу рівня емоційного інтелекту на вибір стратегії поведінки в конфлікті в юнацькому віці було організовано та проведено дослідження, в якому взяло участь 60 осіб – студентів 1-5 курсів Національного авіаційного університету та Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана м. Київ віком від 18 до 22 років включно.

Методи збору даних. Дослідження проводилося на базі сервісу Google Forms за допомогою мережі Інтернет для більшої зручності заповнення бланків респондентами. Для проведення дослідження були підібрані психодіагностичні методики, а саме: методика діагностики «Емоційного інтелекту» (Н. Холл); опитувальник Томаса-Кілмена «Визначення типу поведінки особистості у конфліктній ситуації»; тест «Самооцінка конфліктності» (В. Ряховський) та тест соціального самоконтролю М. Снайдера (в адаптації А. Рукавишнікова та М. Соколової) (Бондарчук, 2022).

Результати. Відповідно до логіки нашого дослідження, першою в онлайн-бланку була методика діагностики "Емоційного інтелекту" (Н. Холл). Адже первинною метою нашого дослідження було емпіричне дослідження та теоретичне обґрунтування впливу рівня емоційного інтелекту осіб юнацького віку на вибір стратегії поведінки в конфліктній ситуації. Методика скерована на виявлення рівня розвитку емоційної сфери особистості, вона побудована на загальних теоретичних уявленнях про емоційний інтелект.

За результатами методики «Діагностика емоційного інтелекту» Н. Холла (табл.1) було виявлено, що 43,3% від загальної вибірки продемонстрували низький рівень емоційного інтелекту, у 41,7% респондентів було виявлено середній рівень емоційного інтелекту, а у 15% від загальної вибірки – високий рівень.

Таблиця 1.

Рівні емоційного інтелекту за методикою Н.Холла

Рівні емоційного інтелекту, у %	Високий	Середній	Низький
	15,0	41,7	43,3

Загальний рівень емоційного інтелекту вимірювався згідно з інструкцією до методики як

ПСИХОЛОГІЯ

сума балів, отриманих респондентами за різними шкалами – емоційна обізнаність, управління своїми емоціями, самомотивація, емпатія та розпізнавання емоцій інших людей.

В результаті отриманих даних можна говорити про те, що майже половина респондентів продемонструвала низький рівень емоційного інтелекту. Людям з таким рівнем емоційного інтелекту властива нездатність ясно визначити свій чи чужий емоційний стан, для них не властиво брати відповідальність за свої почуття. Такі люди замовчують свої почуття, здебільшого вони невпевнені і замкнені в собі, відчувають труднощі перед визнанням своїх помилок чи вибаченням, уникають тісних зв'язків із людьми, заміна здорових відносин закладом свійських тварин, рослин, уявних друзів, зазвичай вони погані слухачі та фокусуються на фактах, а не на почуттях.

Менша половина вибірки продемонструвала середній рівень емоційного інтелекту. Для даної частини вибірки характерна яскрава вираженість розвитку окремих аспектів емоційного інтелекту та низький рівень розвитку інших його компонентів. Такі юнаки більшою мірою усвідомлюють та розуміють власні емоції та звертають увагу на поведінку інших, та не знають, як потрібно співпереживати й підтримувати людей з різними емоційними проявами.

У решти респондентів було виявлено високий рівень емоційного інтелекту. Юнакам з високим рівнем емоційного інтелекту характерна відсутність чи незначна різниця в ієрархічній залежності окремих компонентів емоційного інтелекту. Респонденти легко розпізнають як свої емоції, так і емоції інших людей. Вони добре обізнані про свій внутрішній стан, управляють своєю поведінкою і впливають на поведінку інших.

Результати дослідження складових емоційного інтелекту подано в таблиці 2.

Таблиця 2.

Рівні складових емоційного інтелекту за методикою Н. Холла

Складові емоційного інтелекту	Рівні емоційного інтелекту, у %		
	високий	середній	низький
Емоційна обізнаність	25,0	48,3	26,7
Управління своїми емоціями	0,0	26,7	73,3
Самомотивація	10,0	35,0	55,0
Емпатія	15,0	51,7	33,3
Розпізнавання емоцій інших людей	11,7	55,0	33,3

Аналізуючи результати складових емоційного інтелекту було виявлено, що 48,3% мають середній рівень емоційної обізнаності, 26,7% продемонстрували низький рівень емоційної обізнаності та 25% - високий рівень емоційної обізнаності.

При високому рівні емоційної обізнаності у суб'єкта розвинена емоційна самосвідомість, здатність жити «в унісон» зі своїми внутрішніми емоціями, хороше розуміння ролі почуттів у роботі та спілкуванні. Низькі показники емоційної обізнаності характеризуються низькою здатністю до розуміння ролі власних почуттів у діяльності та у спілкуванні, недостатньою поінформованістю про емоційні якості, психологічні характеристики станів особистості та їх роль. У таких юнаків не виражена потреба в пізнанні самого себе, занижена самооцінка своїх здібностей, найчастіше неадекватне уявлення про сприйняття себе іншими людьми, низький рівень рефлексії та розуміння думок, почуттів іншої людини. За таких показників, конфлікти та розбіжності часто пов'язані з нерозумінням причин поведінки іншого, невмінням зрозуміти його точку зору. Мають місце труднощі у вирішенні проблемних ситуацій, що пов'язані з міжособистісною взаємодією.

73,3% респондентів продемонстрували низький рівень управління своїми емоціями, 26,7% мають середній рівень управління своїми емоціями. Респондентів з високим рівнем управління своїми емоціями виявлено не було. Чим вище у суб'єкта рівень управління своїми емоціями, тим характерніше для нього вміння приймати та контролювати власні почуття та емоції, можливість використовувати свої емоції для досягнення поставленої мети. Юнакам з середнім рівнем даного показника властиве усвідомлення власного психоемоційного стану в даний момент і розуміння того, що відбувається в навколишньому світі.

Також у 55,5% було виявлено низький рівень самомотивації, 35,5% респондентів продемонстрували середній рівень самомотивації та 10% – високий рівень самомотивації. Чим вище у суб'єкта рівень самомотивації, тим частіше він проявляє орієнтованість на результат,

відчуваючи при цьому сильне прагнення досягати цілей і відповідати критеріям. За низького рівня самомотивації, юнаки не прагнуть вдосконалення, не ставлять перед собою завдання, мети.

У 51,7% респондентів було виявлено середній рівень емпатії, 33,3% респондентів продемонстрували низький рівень емпатії, та 15% - високий рівень емпатії. Середній рівень емпатії у юнаків свідчить про те, що вони уважні до зовнішніх емоційних сигналів і добре вміють слухати. Респонденти з низьким рівнем емпатії не усвідомлюють почуттів, потреб і проблем інших людей. Випробувані з високим рівнем відмінно розуміють емоції інших людей, здатні співпереживати емоційному стану іншої людини і готові прийти на допомогу іншому у більшості випадків.

55% респондентів показали середній рівень розпізнання емоцій інших людей, 33,3% продемонстрували низький рівень та 11,7% - високий рівень. Чим вище показники за даною шкалою, тим ліпше виявляється здатність передбачати розвиток подій, результати діяльності та здатність підготуватися до реакції свого організму на якусь подію до її настання. Респонденти з низьким рівнем розпізнання емоцій інших не володіють ефективною тактикою переконання. Респонденти з середнім рівнем добре вміють слухати без упереджень і переконливо передавати інформацію.

При високому рівні розпізнання емоцій інших, респондент здатен легко розпізнавати емоції інших людей, розуміти почуття партнерів, розуміти становище іншого та загалом уявити світ очима іншої людини.

Таблиця 3.

Стилі поведінки у конфлікті за методикою Томаса-Кілмена «Визначення типу поведінки особистості у конфліктній ситуації»

Стилі поведінки у конфлікті	Кількість, у %
Суперництво	15,0
Пристосування	21,7
Уникнення	26,7
Компроміс	23,3
Співробітництво	13,3

За результатами опитувальника Томаса-Кілмена «Визначення типу поведінки особистості у конфліктній ситуації», як видно з таблиці 3, більше чверті респондентів (26,7%) використовують уникнення, як стратегію поведінки в конфліктах. Тактика осіб, які використовують дану стратегію поведінки зводить до зменшення вірогідності появи конфліктів або до зменшення значущості подій, що викликали конфлікт. Як відомо, така стратегія не здатна вирішити протиріччя, що лежить в основі конфлікту, оскільки людина часом не визнає взагалі ці протиріччя як реально існуючі. Уникнення може бути властиве людям зі зниженою самооцінкою і недостатньо розвиненим соціальним інтелектом. Також може породжувати посилення внутрішніх конфліктів.

Трохи менше респондентів (23,3%) обирають компроміс, як стратегію поведінки в конфлікті. Це стиль поведінки обережних, раціонально мислячих людей, які орієнтовані здебільшого збереження стабільних соціальних відносин. Юнаки з цим стилем прагнуть примирити суперечливі інтереси різних партнерів зі своїми власними. Протиріччя, що викликало конфлікт, при цьому не вирішується, а маскується за допомогою часткових поступок і жертв з боку кожного учасника конфлікту. Тактикою цієї стратегії є поступове зближення інтересів і зведення їх до спільного балансу сил і потреб, що можливо тільки в разі, якщо інші учасники готові йти на поступки. Компроміс вимагає ясного розуміння ситуації і здатності відстежувати розвиток подій, що вимагає добре розвинутого інтелекту й адекватної високої самооцінки.

Для менше ніж чверті респондентів (21,7%) притаманне пристосування, тобто стратегія, за якої особа орієнтована на збереження соціальних відносин. Людина усвідомлює наявність зовнішнього конфлікту й намагається до нього пристосуватися за допомогою різних тактик. Однак занадто часте використання даної стратегії, незалежно від змісту ситуації, позбавляє її носія ініціативи та здатності до активної соціальної дії, що рано чи пізно призводить до зростання напруженості внутрішніх конфліктів і всіх наслідків, що випливають з цього.

Для 15% респондентів характерне суперництво, як стратегія поведінки в конфлікті. Дана стратегія здебільшого властива активним людям з мотивацією активно-оборонної поведінки. Індивід, який демонструє цю стратегію, як правило, стурбований ставленням до себе з боку оточуючих і прагне у всіх ситуаціях виглядати переможцем. Можна припустити, що при

ПСИХОЛОГІЯ

суперництві проявляється адекватне завищення самооцінки, збереження якої вдається за допомогою використання певних форм психологічного захисту.

Для решти 13,3% характерне співробітництво в конфлікті. Такі люди спрямовані на розв'язання суперечностей, що лежать в основі конфлікту. Людина з такою провідною стратегією поведінки в конфліктних ситуаціях здатна піти на ризик зниження своєї самооцінки в гострій життєвої ситуації. Як правило, ця стратегія присутня у неформальних лідерів, здатних регулювати і контролювати поведінку не тільки інших людей, але і свою власне. Це можливо завдяки тому, що в системі мотивацій домінуючу позицію займає мотив досягнення мети з хорошим розвитком соціального вольового контролю.

Варто зазначити, що за допомогою кореляційного критерію Спірмена було виявлено наявність кореляційного зв'язку між певними стратегіями поведінки. Існує двосторонній від'ємний кореляційний зв'язок між стратегіями «уникнення» і «присосування», «присосування» і «компроміс» на рівні $p \leq 0,05$, «уникнення» і «компроміс» на рівні $p \leq 0,01$, що означає зменшення одного показника за рахунок збільшення іншого. Зв'язків будь-якої стратегії поведінки в конфлікті зі стратегіями співробітництва та суперництва виявлено не було.

Таким чином, юнаки, які частіше обирають стратегію уникнення, рідше використовують присосування або компроміс в конфлікті, а домінування вибору стратегії «присосування» або «компромісу» означає зниження частоти використання «уникнення». Частий вибір стратегії «компромісу» зменшує вірогідність вираження стилю «присосування» та «уникнення» і навпаки.

Таблиця 4.

**Рівні конфліктності за методикою «Самооцінка конфліктності»
В. Ряховського**

Рівні конфліктності, у %	Висока вираженість	Виражена	Виражена слабо	Не виражена	Уникнення
	1,7	23,3	60,0	15,0	0,0

Виходячи з даних, позначених в таблиці 4., можна визначити, що за результатами методики «Самооцінка конфліктності» 60,0% респондентів мають слабо виражену конфліктність, у 23,3% респондентів не виражена конфліктність, 15% респондентів мають не виражену конфліктність та 1,7% - високий ступінь вираженості конфліктності. Уникнення конфліктності серед респондентів виявлено не було.

Згідно з даними результатами, більш ніж половина респондентів мають слабо виражену конфліктність. Таким юнакам властиво згладжувати конфлікти та уникати критичних ситуацій, але за потреби вони готові рішуче відстоювати власні інтереси. Для менш ніж чверті респондентів, у котрих не виражена конфліктність, характерна тактовність, вони не люблять конфліктів. Якщо ж їм доводиться починати суперечку, вони завжди враховують, як це може позначитися на взаєминах з оточуючими. Респонденти, котрі продемонстрували виражену конфліктність, характерне наполегливе відстоювання власної думки, навіть якщо це може негативно вплинути на взаємини з оточуючими. Для найменшої частини респондентів з високою вираженістю конфліктності, властивий пошук приводів для суперечок, здебільшого їх не бентежать взаємини з оточуючими. Юнаків, для яких характерне цілковите уникнення конфліктності, відмова від своїх інтересів, аби уникнути будь-якої напруженості в відносинах, за даною методикою виявлено не було.

Таблиця 5.

**Рівні соціального самоконтролю М. Снайдера
(в адаптації А. Рукавишнікова та М. Соколової)**

Рівні соціального самоконтролю, у %	Високий	Середній	Низький
	21,7	56,6	21,7

Виходячи з даних, позначених в таблиці 5., можна визначити, що за результатами тесту соціального самоконтролю М. Снайдера (в адаптації А. А. Рукавишнікова та М. В. Соколової) 56,6% від загальної вибірки продемонстрували середній рівень соціального самоконтролю, у

21,7% респондентів було виявлено високий рівень соціального самоконтролю, та у 21,7% респондентів - низький рівень.

Згідно з результатами позначеними в таблиці 5, більша половина респондентів мають достатньо розвинений соціальний самоконтроль, що передбачає щирість у відносинах, але нестриманість у своїх емоційних проявах. Середній рівень соціального самоконтролю виражається недостатнім умінням контролювати свою поведінку та свої емоції у критичних та стресових ситуаціях.

Менше чверті респондентів продемонстрували низький рівень соціального самоконтролю, за якого присутня стійка поведінка, суб'єкт не вважає потрібним змінюватися залежно від ситуації та здатний до щирого саморозкриття у спілкуванні. Людям з низьким рівнем соціального самоконтролю притаманна прямолінійність, також відсутні розвинені навички контролю й управління своєю поведінкою, відзначається невміння контролювати прояв власних емоцій.

Решта респондентів мають високий рівень соціального самоконтролю. Такі люди легко входять у будь-яку роль, гнучко реагують на зміну ситуації, добре відчують і навіть може передбачити враження, яке справляють на оточуючих. Також для осіб із високим рівнем соціального самоконтролю характерне ефективно контролювання своєї поведінки та своїх емоцій, вміння створювати в оточуючих потрібне враження про себе.

Після проведення діагностики, обробки та аналізу отриманих результатів нами була проведена статистична обробка отриманих даних у програмі SPSS 19.

Дискусія. За результатами статистичної обробки даних нами було визначено існування додатного кореляційного зв'язку між рівнем емоційного інтелекту та стратегією поведінки в конфлікті «співробітництво» на рівні $p \leq 0,01$, стратегією «компроміс» на рівні $p \leq 0,05$ та від'ємного кореляційного зв'язку зі стилем «уникнення» на рівні $p \leq 0,01$. Також було виявлено існування додатних кореляційних зв'язків між такими компонентами емоційного інтелекту, як «самотивація» та «управління своїми емоціями» зі стратегією поведінки в конфлікті «співробітництво» на рівні $p \leq 0,05$; «емоційна обізнаність» та «розпізнання емоцій інших людей» зі стратегією «компроміс» на рівні $p \leq 0,05$, «емоційна обізнаність» зі стратегією «співробітництво» та «емпатія» зі стратегією «компроміс» на рівні $p \leq 0,01$. Виявлено від'ємні кореляційні зв'язки між «емоційною обізнаністю», «управлінням власними емоціями» та стратегією «уникнення» на рівні $p \leq 0,01$, а також між «розпізнанням емоцій інших людей» та стратегією «суперництва» на рівні $p \leq 0,01$; між «емпатією» та «суперництвом» на рівні $p \leq 0,01$. В той же час, за результатами статистичної обробки за допомогою коефіцієнта рангової кореляції Спірмена, визначено наявність додатного кореляційного зв'язку між конфліктністю та стратегією поведінки в конфлікті «суперництво» на рівні $p \leq 0,05$ та від'ємного кореляційного зв'язку зі стилем співпраці на рівні $p \leq 0,01$. А також, виявлено додатний кореляційний зв'язок між рівнем «соціального самоконтролю» та такою стратегією поведінки в конфлікті як «співробітництво» на рівні $p \leq 0,01$.

Висновки. Враховуючи отримані результати, було визначено, що рівень емоційного інтелекту та його складових за методикою Н. Холла, рівень конфліктності та соціального самоконтролю мають вплив на вибір юнаками стратегій поведінки в конфлікті. Так, особи юнацького віку з високим рівнем емоційного інтелекту схильні до обирання стратегій компромісу або співробітництва в конфлікті, та навпаки, чим нижче рівень емоційного інтелекту, то більш схильні до стратегії уникнення. Юнаки з високим рівнем конфліктності надають перевагу використанню стратегії суперництва, а юнаки з низьким рівнем конфліктності - до обирання співробітництва. Особи юнацького віку з високим рівнем соціального самоконтролю обирають стратегію співробітництва в конфлікті.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Бантешева, О. О. (2015). Особливості та чинники емоційного інтелекту осіб юнацького віку. *Проблеми сучасної психології*. 30, 61-78.
- Бондарчук, Д.П. (2022). Дослідження емоційного інтелекту осіб юнацького віку. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції: *Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців в умовах воєнного стану, 20 травня 2022*. Київ, ДЗВО «УМО», 31-35.
- Дерев'яно, С. (2008). Актуалізація емоційного інтелекту в емоціогенних умовах. Київ, 96-104.
- Джелалі, В.О. (2006). Психологія вирішення конфліктів. Харків-Київ, 320.

Проскурка, Н.М., Бондар, Л.В. & Синчук, В.В. (2020). Вплив самоставлення студентів на вибір стилю поведінки в конфлікті. *Габітус*. Одеса, 13 (2), 14-18.

REFERENCES

Bantysheva, O. O. (2015). Osoblyvosti ta chynnyky emotsiinoho intelektu osib yunatskoho viku [Peculiarities of those responsible for the emotional intelligence of the youthful age]. *Problemy suchasnoi psykholohii*. 30, 61-78.

Bondarchuk, D.P. (2022). Doslidzhennia emotsiinoho intelektu osib yunatskoho viku [Research on the emotional intelligence of adolescents]. Materialy KhI Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii: *Psykholoho-pedahohichnyi suprovod profesiinnoi pidhotovky ta pidvyshchennia kvalifikatsii fakhivtsiv v umovakh voiennoho stanu, May 20, 2022*. Kyiv, DZVO «UMO», 31-35.

Derevianko, S. (2008). Aktualizatsiia emotsiinoho intelektu v emotsiohennykh umovakh [Actualization of emotional intelligence in emotiogenic conditions]. Kyiv, 96-104.

Dzhelali, V.O. (2006). Psykholohiia vyrishennia konfliktiv [Psychology of conflict resolution]. Kharkiv-Kyiv, 320.

Proskurka, N.M., Bondar, L.V. & Synchuk, V.V. (2020). Vplyv samostavlennia studentiv na vybir styliu povedinky v konflikti [The influence of students' self-attitude on the choice of behavior style in conflict]. *Habitus*. Odessa, 13 (2), 14-18.

O. Bondarchuk, N. Proskurka

IMPACT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE ON THE BEHAVIOR STRATEGIES IN CONFLICTS

Abstract

The purpose of the study is to study the influence of emotional intelligence of young people on the choice of strategy of behavior in conflict. The relevance of the research is determined by the present, the socio-political situation both in Ukraine and the whole world. The following methods of psychodiagnostic research were applied: N. Hall's method of diagnosing emotional intelligence; the Thomas-Kilman questionnaire "Determining the type of personality behavior in a conflict situation", the "Self-assessment of conflict" test by V. Ryakhovsky and the social self-control test by M. Snyder (adapted by A. Rukavishnikov and M. Sokolova).

*The results. During the empirical study, it was established that almost half of the respondents had a low level of emotional intelligence. Examining the components of emotional intelligence, it was determined that achievers have problems with managing their emotions and self-motivation, while emotional awareness and empathy are best developed. At the same time, it was established that according to the results of the Thomas-Kilman questionnaire "Determining the type of personality behavior in a conflict situation", the majority of respondents use avoidance and compromise strategies. Based on the results of V. Ryakhovsky's "Self-Assessment of Conflict" method, it was determined that the majority of respondents (60.0%) have weakly expressed conflict. At the same time, a quarter (25.0%) of respondents revealed pronounced or highly pronounced conflict. It was also determined that according to the results of the test of social self-control by M. Snyder (adapted by A. Rukavishnikov and M. Sokolova), the greater half (56.6%) of the respondents have an average level of social self-control. **Conclusions.** According to the results of statistical data processing, it was determined the existence of a positive correlation between the level of emotional intelligence and the strategy of behavior in the conflict "cooperation" ($p \leq 0.01$), the strategy "compromise" ($p \leq 0.05$) and a negative correlation associated with the "avoidance" style ($p \leq 0.01$). It was also revealed the existence of positive correlations between such components of emotional intelligence as "self-motivation" and "managing one's emotions" with the conflict behavior strategy "cooperation" ($p \leq 0.05$), "emotional awareness" and "recognizing the emotions of others people" with the "compromise" strategy ($p \leq 0.05$), "emotional awareness" with the "cooperation" strategy and "empathy" with the "compromise" strategy ($p \leq 0.01$). Negative correlations were found between "emotional awareness", "managing one's own emotions" and the strategy of "avoidance" ($p \leq 0.01$), between "recognition of other people's emotions" and the strategy of "competition" ($p \leq 0.01$), between empathy on "rivalry" ($p \leq 0.01$). Thus, a conclusion was made about the influence of emotional intelligence on the choice of a behavior strategy in a conflict among young people.*

Key words: emotional intelligence; conflict; features of conflict behavior; strategies of conflict behavior; youth